

Og det ble lys.

De utvalgte For første gang ble det utlyst en rekke arbeidsplasser i Ikisaya. Etter en grundig prosess med plakatoppslag i landsbyen og jobbintervjuer, ble Mutewa Musili, Matthew Mutambuki Mwanza, David Mutava, Monica Winnie Muli og Joseph Kimwele de utvalgte til å drive landsbyens energisenter.

CHRISTOPHER OLSSØN
Fotojournalist/littleimagebank

Ikisaya, Kenya. «Å drepe en slange inne i hytta om natten når det er bekmørkt, og man ikke ser hånden foran seg, er ikke særlig enkelt», sier Maai med et ironisk smil.

Den 22 år gamle jenta står utenfor familiens hjem, en gyllen, liten stråhytte med den karakteristiske røde jorden til gulv. Hun har akkurat hengt klesvasken opp på snoren som forbinder huset med naboens og forteller ivrig om forventningene hun har til byens nye kraftanlegg.

«Jeg gleder meg til å kunne lese for småsøsknene mine om kvelden etter at solen har gått ned. Det har vi ikke kunnet gjøre med parafinlampene på grunn av helseskadene osen kan gi», forteller hun.

Det er ikke få barn Maai skal lese for. Hjemme hos henne utgjør ungdomsflokket 22 personer totalt, og i landsbyen er det ytterligere 380 husholdninger. Å kunne fortsette lekselesing, og annet arbeid som krever lys etter mørkets frembrudd ved 19-tiden, vil etter all sannsynlighet kunne påvirke utdanningsnivået i landsbyen på sikt, påpeker Maai.

Solenergi. I 1973 opprettet Kenya *The Rural Electrification Programme (REP)* for å bygge ut strømmettet i landlige områder, vel vitende om at tilgang på strøm påvirker alt fra utdanningsnivå til sikkerhet. Nær 40 år senere lever stadig 80 prosent av Kenyas befolkning uten strøm. Parallelt har det utviklet seg et marked for små solcelleanlegg til hjemmebruk, men dette har kun vært tilgjengelig for en liten del av befolkningen – for dem som har råd til investeringen.

Nå kan en ny solenergimodell, utviklet med hjelp fra blant annet Universitetet i Oslo, endre dette. Pilotprosjektet foregår i den lille landsbyen Ikisaya, 280 km nordøst for Nairobi, og i mai ble bryteren skrudd på. Driften er det landsbyen selv som nå står for.

Tjenester til lokalbefolkningen. «Jeg tror livet vil bli bedre, at vi vil få mer penger til mat fordi utgiftene til energi blir lavere. Sirkulasjonen av penger kan også øke fordi vi vil ha et tilbud som andre landsbyer ikke har, og som folk derfor vil reise hit for å benytte seg av», sier Matthews Mutambuki Mwanza.

Kawuti (6) «Når jeg blir stor, skal jeg bli pilot og fly store fly. Energisenteret vil gi muligheter for utdanning, og vi kan lære mye nytt. Jeg tror også vi snart vil få TV.»

Han har søkt ly for solens brennende stråler under et tre på landsbyens torg. Bak ham ligger den avlange, lave bygningen som huser solcelleanlegget. Selv står han for regnskapet. Fire menn og en kvinne er ansatt for å drifte anlegget hvor lokalbefolkningen nå har tilgang på lys gjennom oppladbare, bærbare lanterner importert fra India.

Strømmen i hver lanterne er beregnet å rekke til forbruk i et par dager, og prisen for å leie dem er konkurransedyktig i forhold til parafin.

2500 watt har gitt 380 husholdninger i Ikisaya en ny start. Takket være makrofinansiert solenergi i Kenya.

Kasyoka (5) «Jeg vil bli lege og hjelpe andre mennesker. Parafin er ikke godt leselys, og jeg får vondt i halsen av det. Jeg gleder meg til å kunne lese bøker på kveldene.»

Anlegget er dessuten utstyrt med apparater som kopimaskin, skannere og skrivere som skal gi ytterligere strømtjenester og samtidig inntekter til drift og vedlikehold. De totale inntektene skal dekke både lønninger til staben og løpende utgifter til blant annet batteriutskifting i solcellepanelene.

Håpet er at penger til utvidelse av kraftverket skal kunne skaffes gjennom levering av et mangfold av tjenester til lokalbefolkningen,

Kanza (12) «Jeg har ikke bestemt meg for hva jeg vil bli ennå, men jeg vil reise til Nairobi så fort som mulig. Der kan jeg finne jobb og tjene penger. Alle som kommer hit fra Nairobi, ser veldig bra ut, og de har penger.»

deriblant nyheter og andre TV-programmer som vises ved energisenteret.

For Mai er drømmen å bli skredder med egen butikk, ved hjelp av strøm fra byens splitter nye kraftanlegg.

«Jeg skal selv stå for designen og vil selvsagt sy klærne selv», sier Maai.

» Og det ble lys.

Maai (22) «Jeg ser frem til å kunne lære mer om datamaskiner. Data er viktig. Jeg håper også at det skal bli bedre lading for mobiltelefonene. En lokal kjøpmann i landsbyen tar 20 shilling (1,3 norske kroner red.anm.) for lading av telefon, og det er ikke engang noen god lading.

Syoindo (rundt 81 år gammel) «I alle årene jeg har bodd her har det vært mange utfordringer. Nå får vi lys, og det endrer alt. Med lys trenger vi ikke lenger å ha frykt.»

Rachel (21) «Fremtiden ser jeg lyst på, jeg tror vi er i ferd med å krysse en grense. I fremtiden vil Ikisaya bli mer teknologisk, og hverdagen vil bli lettere. Jeg vil jobbe som lærer på den lokale skolen. Datamaskiner er viktig, jeg tror også flere mennesker vil flytte til Ikisaya som følge av at energisenteret er her.»

Munywa (25) «Dette er helt nye ting for oss. Vi er mennesker som lever enkelt. Jeg tror det å få lys vil endre tankegangen til menneskene. Likevel tror jeg ikke at min datter, Ruth (4), vil komme til å bli boende i Ikisaya når hun blir stor. Hun kommer til å reise til Nairobi.»

..... fakta

Solenergi på landsbygda

» «Village scale solar systems for development: Transfer of social and technological innovations between India and Kenya» står bak pilotprosjektet Solar Transitions project i Ikisaya.
» Det er et fireårig prosjekt finansiert av blant annet Norges forskningsråd, ledet av Kirsten Ulrud og Karen O'Brien ved Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi (ISS).

» Formålet er å undersøke hvilke faktorer som påvirker fattige menneskers tilgang til solenergiløsninger, hvilken rolle solenergi kan spille for klimatilpasning og fattigdomsreduksjon, og hvordan slike løsninger kan organiseres i praksis.
» Forskningsprosjektets praktiske deler består i å overføre sosiale og teknologiske nyvinninger mellom

utviklingsland, nærmere bestemt India og Kenya.

» Målet er å utvikle en landsbymodell for solenergi bruk sammen, der alt fra bærekraftig drift til vedlikehold står sentralt.

» Prosjektet gjennomføres av et internasjonalt og interdisiplinært team med samfunnsforskere og eksperter på solenergi.